

75 JAAR WERKEILAND

75 JAAR WERKEILAND

Gedichten voor en door (oud)inwoners van Lelystad

Lelystad 2025

Colofon

Copyright: © 2025 Comité 75 jaar Werkeiland Lelystad-Haven

Contact: werkeilandlelystad@gmail.com

Uitgave: In eigen beheer

Drukwerk: Stichting Booksupport.nl, Delft

Foto omslag voorzijde: Anneke Wijers

Foto omslag achterzijde: Marjolein Brandt

Omslagontwerp en vormgeving binnenwerk: Ger Koreman

ISBN: 9789462473638

NURcode: 306

Met dank aan:

Deze bundel is tot stand gekomen door bijdragen van inwoners van Lelystad en oud-bewoners van het Werkeiland.

Juul Baars, veel dank voor je inspiratie en advies.

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te bereiken. Zij die desondanks menen rechten te doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met de uitgever.

Geen enkel deel van deze uitgave mag worden verveelvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopie, opnamen of op andere manier, zonder voorafgaande toestemming van het Comité Werkeiland Lelystad-Haven.

Beste inwoners en lezers,

Het Werkeiland bestaat 75 jaar. Dat is een bijzonder moment voor Lelystad en voor iedereen die zich verbonden voelt met deze plek. Het Werkeiland was het begin van onze stad – een plek waar mensen werkten, woonden en samen een nieuwe toekomst opbouwden. Die geschiedenis verdient het om gevierd te worden.

In deze bundel vindt u gedichten van inwoners die hun eigen kijk op het Werkeiland met ons delen. Sommigen wonen er of hebben er gewoond, anderen kennen het van verhalen of bezoeken. De gedichten laten zien wat het Werkeiland voor mensen betekent – in woorden die soms persoonlijk, soms verrassend, maar altijd oprecht zijn.

Poëzie heeft de kracht om te verbinden, te raken en te inspireren. Dat is precies wat deze bundel doet. Het is een ode aan de pioniersgeest en de visie die aan de basis heeft gelegen van onze stad. Ik nodig u uit om deze bundel met aandacht te lezen, om stil te staan bij de woorden, en om het Werkeiland opnieuw te ontdekken – door de ogen van uw medebewoners.

Ik ben blij dat we dit jubileum kunnen markeren met een bundel die door en voor inwoners is gemaakt. Het laat zien hoe betrokken onze gemeenschap is en hoe het verleden nog steeds leeft in het heden. Namens het college van burgemeester en wethouders feliciteer ik iedereen met dit mooie jubileum. Ik hoop dat u met plezier en herkenning deze bundel leest.

Sjaak Kruis
Wethouder van Lelystad

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord door Wethouder Sjaak Kruis - 5	
Het Werkeiland bestaat 75 jaar - 9	
Over historie, persoonlijke beleving en dromen - 10	
Yasmin Geradts / <i>Het begin</i> - 11	
Peter Kouwenhoven / <i>75 jaar geleden</i> - 12	
Aafke van der Meulen / <i>Van toen naar nu</i> - 13	
Lammie Flobbe-Schouwstra / <i>De eerste kerkdienst</i> - 14	
Henk van Maanen - Opa IJsbeer / <i>Kracht</i> - 15	
Ghislaine de Rond / <i>Duizend ponden paling</i> - 16 + 17	
Arie ten Wolde-Koger / <i>Jouw afdruk in de natte grond</i> - 18	
Hein Maas / <i>Coördinaten 31 oktober 1949</i> - 19	
Marian van Gog / <i>De Cantine</i> - 20	
Marjolein Pronk / <i>Dukdalf</i> - 21	
Anneke Wijers / <i>Oud Haven</i> - 22 + 23	
Ronald Suiskind / <i>Eilandtrots</i> - 24	
Caroline in 't Veld / <i>Het Werkeiland</i> - 25	
Lucia Fer - <i>Werkeiland Lelystad-Haven</i> - 26	
Petra Meijnen / <i>Stilte</i> - 27	
Juul Baars / <i>Hier, Waar de Grond Spreekt</i> - 28 + 29	
Peter Moes-Jansen / <i>Werkeiland rap - Waar de zon</i> <i>altijd onder gaat</i> - 30 + 31	
Erik Kramer / <i>Werkeiland (R.I.P.)</i> - 32	
Cherona Langius / <i>Hier klopt de Hartslag nog</i> - 33	
JR. / <i>Een nieuwe geboorte</i> - 34 + 35	
Rineke Flobbe / <i>Varend naar Lelystad-Haven</i> - 36	
Soraya de Haan / <i>In de achtertuin</i> - 37	

Igna Geveke / *Hart van Lelystad-Haven* - 38
Marcel van Kersbergen / *Iedereen is dit eiland* - 39
Fitis / *Herinnering* - 40
Ger Koreman / *Ode aan de Pioniers* - 41
Carolien Beumer / *Pioniersland* - 42 + 43
Mike Sietzema / *Herinnering* - 44
Lucia Silder / *Werkeiland* - 45
Marie-Joze Duizendstra / *Het ontstaan van Lelystad* - 46 + 47
Wim Rakhorst / *16 augustus 1965* - 48
Marc Broekmans / *Eilandwandeling* - 49
Eefke Velthuysen-Sneller / *75 jaar Werkeiland* - 50
Dorrie Pepermans / *Het begin* - 51
Giny Smits / *Zonlicht boven mijn Eiland* - 52
Anne Graalman / *Werkeiland* - 53
Jaap Eelman / *In den beginne* - 54
Yasmin Geradts / *De huisarts* - 55

Het Werkeiland bestaat 75 jaar

Op 12 juni 1950 begonnen de werkzaamheden voor het aanleggen van de nieuwe polder, Flevoland. De Dienst Zuiderzeewerken had eind 1949 midden in het IJsselmeer een dukdalf geslagen op de plek waar Perceel P, het latere Werkeiland, moest komen. Er kwamen zandzuigers, baggerschepen, sleepboten en manschappen. Het was een hard bestaan. De dijkwerkers en steenzetters werkten van zonsopgang tot zonsondergang en sliepen op tochtige pontons. Ze legden zo'n dertig meter dijk per dag aan. Toen er een smal stukje dijk gereed was, kwamen er houten barakken voor de werkers. Een jaar later was het verbreed tot een eiland en kon Het Stenen Kamp en de gaarkeuken, De Lange Jammer, worden gebouwd. In 1952 kwamen de eerste gezinnen op het Werkeiland wonen. Omdat iedereen op elkaar was aangewezen, ontstond er een hechte gemeenschap. Huisarts Herman Bekius werd op het eiland gestationeerd om zijn vervangende dienstplicht te vervullen. Hij deed bevallingen, kleine operaties, trok kiezen en gaf in het begin de kinderen les in de ziekenbarak. Er was immers nog geen onderwijzer.

De eerste jaren moest alles per boot worden aangevoerd. De materialen om de dijken, huizen en de sluis te bouwen, het eten om de werkers te voeden en later de boodschappen voor de gezinnen. De vrouwen gingen op zaterdag naar Harderwijk om inkopen te doen en levensmiddelen te bestellen die op woensdag werden afgeleverd. Als er ijs lag, gingen de mannen op de schaats naar Harderwijk. In 1954 was het eiland door kruierend ijs zes weken lang geïsoleerd. Helikopters brachten eten en water, het leven op het eiland ging door.

In 1955 was de Knardijk klaar en het Werkeiland officieel geen eiland meer. Een jaar later begonnen de gemalen met het leegpompen van de polder en werd Flevoland langzaam drooggelegd. Tien jaar later werden de eerste wijken in Lelystad gebouwd. De rest is een andere geschiedenis.

Over historie, persoonlijke beleving en dromen

Om het 75-jarig bestaan te vieren, vroegen we inwoners van Lelystad en (oud) bewoners van het Werkeiland om in een gedicht hun gevoelens over het Werkeiland te verwoorden. Deze gedichten hebben we in dit boek gebundeld. Ze verwoorden de historie, de persoonlijke beleving en de dromen. Maar ook een kritische noot om de geschiedenis van het Werkeiland niet verloren te laten gaan of te verstoppen achter hoge nieuwbouw.

Een van de gedichten is van Lammie Flobbe-Schouwstra die met haar gezin een van de eerste bewoners van het eiland was. Ze verhaalt over de scheiding van de kerken die voor iedereen pijnlijk was. De eerste jaren kerkten alle geloven samen. Totdat men vond dat het beter was om ze te scheiden. De laatste gezamenlijke dienst was in maart 1954.

Anneke Wijers maakte de mooie foto op de voorkant van het omslag, het is haar uitzicht op het Werkeiland. In 1982 kwam ze als een van de eersten met haar gezin in de wijk Lelystad-Haven wonen. Er was nog geen school, geen winkel, alleen maar bouw en zandweggetjes met kuilen. Het was echt pionieren. Ze kijkt nog steeds uit op het Werkeiland. Ze pleit dan ook, net als vele dichters, voor behoud.

We zijn er trots op dat we zoveel gedichten ingestuurd kregen en deze bundel hebben mogen samenstellen. We wensen u veel leesplezier.

Comité 75 jaar Werkeiland Lelystad-Haven

Giny Smits, Bert Slagter, Ingrid Moes-Jansen, Frans Vlietman, Oluf van Oosterom, Marjolein Brandt

Het begin

je moet ergens beginnen
dus je vertelt het water dat
ze binnenkort Lelystad zal heten
en dat je lang hebt gerekend om
te vinden waar het mag ontspringen
ergens mooi ongeveer in het midden
stort je woestijnen vol aan zand
voor een eiland in waterig nergens
waarop de allereersten kunnen wonen
daar waar niemand eerder is geweest
zij zullen ontzagwekkend hard werken
ze vlechten en storten en baggeren
tot de dijk het water zal omsluiten
en de zeebodem droog komt te liggen
waar je dromen zal zaaien en oogsten
waar men zal zien dat het gewoon kan
waar duizenden een thuis gaan vinden
en dat alles omdat een jonge stad
weet waar ze zal gaan beginnen

Yasmin Geradts

Stadsdichter van Lelystad

75 jaar geleden

Wie weet nog hoe het begon, 75 jaar geleden?
Zand en klei, een grote bult bekleed met basaltblokken.
Een nieuw eiland, gelegen in het woelige IJsselmeer.
Zag je het dan wist je het: onverzettelijk, dat is het woord.

De nieuwe bewoners kwamen van heinde en verre.
Misschien aangelokt door het avontuur: het droogleggen van vele
duizenden hectaren grond!
Een werkeiland was het nog niet.
Dat moest het nog worden.

De plannen voor de inpoldering waren klaar.
Ze hingen aan de wanden van de houten barak.
De werkers gingen wonen in de huizen op het eiland.
In de woonarken aan de waterkant.

Sleepboten, onderlossers, zandzuigers, kranen en meer.
Maar ook, simpel maar onmisbaar: de bats in een eeltige hand.
De geuren van olie en stoom, meegevoerd met de wind
Het eiland werd het Werkeiland, 75 jaar geleden!

En kijk eens wat het geworden is!
Overall zie je de resultaten van de inzet van weleer.
Soms denk ik op het Werkeiland nog de lichte zweetgeur te ruiken.
De geur van al die harde werkers, maar dat zal wel suggestie zijn.

Peter Kouwenhoven

Van toen naar nu

Geboren tijdens het isolement op Perceel P
Sneeuw en ijs en kou
daar begon mijn leven mee.

Isolement kende ik meer in mijn leven
Pijn en verdriet en rouw
door de jaren heen verweven.

Op dat eiland
zitten aan de waterkant,
vliegeren boven drijfzand,
omsloten door water:
ik voelde me veilig en vrij
en was blij.

Zet ik weer voet aldaar
dan kom ik thuis,
daar stond mijn wieg, ons huis.

Niet alleen mijn basis ligt op Perceel P:
Eindeloos vergezellen vergezichten
rust en stilte
Waar de lucht haar licht drukt
op het nieuwe Flevoland
en de oude Zuiderzee

En ik? Ik geniet

Aafke van der Meulen